

การท่องเที่ยวเชิงเพศกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน :

ความขัดแย้งหรือโอกาสอยู่ร่วมกัน

SEX TOURISM AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT:

CONFLICT OR COEXISTENCE

คมสัน พรหมรินทร์^{1*}, ชัยยุทธ ถาวรานุรักษ์²,

รัตนวัฒน์ จันทน์อำนวยสุข³ และโอปอ สุรารักษ์⁴

Khomsan Pomrin^{1*}, Chaiyut Tawharanurak²,

Rattanawat Janamnuaysook³ and Opal Surarak⁴

Received date: May 18, 2025

Revised date: September 29, 2025

Accepted date: September 29, 2025

¹ อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³ ผู้จัดการโครงการ (งานวิจัยเชิงประยุกต์) มูลนิธิสถาบันเพื่อการวิจัยและนวัตกรรม
ด้านเอชไอวี (IHRI)

⁴ นักวิชาการอิสระ

* Corresponding author, E-mail: kpomrin@tu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์และนำเสนอประเด็นข้อขัดแย้งและความเป็นไปได้ในการอยู่ร่วมกันระหว่างปรากฏการณ์การท่องเที่ยวเชิงเพศกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) นำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาให้การท่องเที่ยวเชิงเพศเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเอกสารและการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ด้านสวัสดิการทางสังคม และด้านสุขภาวะทางเพศ รวมทั้งหมด 15 คน วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากกรอบแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงเพศมีความขัดแย้งกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านจริยธรรมและการสร้างผลกระทบทางลบต่อสังคม ขณะเดียวกันก็มีจุดร่วมในมิติทางเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เพื่อให้ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงเพศสามารถดำรงอยู่ร่วมกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม การมีนโยบายรูปแบบนโยบายที่สอดคล้องกับหลักการของความยั่งยืน อาทิ การทำให้การค้าบริการถูกกฎหมายพร้อมทั้งระบบหรือกลไกในการกำกับดูแล การคุ้มครองสิทธิแรงงานทางเพศ การป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการกระจายรูปแบบการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ มีกรอบตัวชี้วัดเพื่อประเมินนโยบายในทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกและต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและครอบคลุมยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงเพศ, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aims to 1. examine and discuss the conflicting challenges and potential for coexistence between sex tourism phenomena and sustainable development principles, and 2. provide policy solutions for transforming sex tourism into sustainable tourism. The research method employed a synthesis of document analysis and focus group discussions with 15 specialists in tourism, social welfare, and sexual health. The data was examined and integrated within the context of sustainable development in tourism. The research findings reveal that sex tourism conflicts with the concepts of sustainable development regarding ethics and its adverse effects on society. whereas there exists a shared aspect within the economic component that produces revenue at both national and local levels. To effectively integrate sex tourism with sustainable development, it is essential to implement policies that correspond with sustainability principles. This includes legalizing service trade, establishing governance structures, ensuring the rights of sex workers, preventing human rights abuses, fostering community engagement, and diversifying tourism models. Moreover, efficient communication is necessary to encourage understanding, alongside the establishment of a system of indicators for the

ongoing evaluation of policy implementation. Additionally, further extensive and continual research is required to enhance sustainable and holistic development strategies.

Keywords: sex tourism, sustainable tourism, sustainable development

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงเพศ (Sex tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศจำนวนมาก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำหรือกำลังพัฒนา (Oppermann, 1999) ขณะที่การท่องเที่ยวเชิงเพศเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายหรือกระทั่งอาจกลายเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของการพัฒนาในบางประเทศ เช่น เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี เบลเยียม นิวซีแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ เซเนกัล ออสเตรเลีย กรีซ โคลอมเบีย อูรุกวัย ฯลฯ ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวในหลายประเทศยังคงไม่ถูกยอมรับทั้งในทางสังคมและกฎหมายเหตุนี้เอง การคงอยู่ของปรากฏการณ์ในสภาพดังกล่าวจึงมีแนวโน้มที่จะส่งผลเสียและเกิดปัญหาทางสังคมจำนวนมาก เช่น ปัญหาการลักลอบค้าประเวณี ปัญหาสุขภาวะทางเพศ ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ ปัญหาพื้นที่เสื่อมโทรม ฯลฯ (Brennan, 2004; Jeffereys, 2009; Richter, 2010; Weitzer, 2021) แน่นอนว่าหากสถานการณ์ดังกล่าวยังคงไม่ได้ถูกศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม การจัดการแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้เกิดการบูรณาการเชิงกลไกคงเป็นไปได้ยาก

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเพศในประเทศไทยเองก็ยังคงไม่ถูกยอมรับทั้งในทางสังคมและกฎหมายเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาผ่านมิติทาง

ประวัติศาสตร์จะพบว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดในสังคมไทยมาแล้ว ไม่น้อยกว่าเจ็ดทศวรรษ อีกทั้งยังมีพลวัตและรูปแบบที่ผันแปรไปตามบริบทของสังคม ในช่วงสงครามเวียดนาม นับแต่ปี พ.ศ. 2503-2518 ประเทศไทยเป็นแหล่งพักพิงสำคัญของท่านทหารอเมริกัน ธุรกิจบริการทางเพศในพัทยาซึ่งอยู่ใกล้ฐานทัพจึงขยายตัวมากขึ้น (Cohen, 1982) เมื่อสงครามสิ้นสุดลง กระแสตื่นตัวการท่องเที่ยวทั่วโลกส่งผลให้การท่องเที่ยวกลายเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย แม้ว่ารัฐจะเน้นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่การท่องเที่ยวเชิงเพศก็เริ่มมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งในพื้นที่พัทยา กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ (Truong, 1990) และนับตั้งแต่วางปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา การมาถึงของอินเทอร์เน็ตในยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเพศให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายและซับซ้อนยิ่งขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ทำให้การท่องเที่ยวและงานบริการรูปแบบดังกล่าวขยายตัวเพิ่มมากยิ่งขึ้น แม้ในปี พ.ศ. 2539 รัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายห้ามค้าประเวณีเนื่องจากเหตุผลทางสังคม ศีลธรรม และกฎหมายระหว่างประเทศในการป้องกันการค้ามนุษย์หรือการแสวงประโยชน์จากผู้หญิง เด็ก และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ ธุรกิจบริการทางเพศจึงกลายเป็นสิ่งผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ตลอดที่ผ่านมาประเทศไทยยังคงเป็นที่รู้จักและมีภาพลักษณ์ในฐานะปลายทางหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงเพศในสายตาของชาวโลก แม้ว่าตลอดการท่องเที่ยวเชิงเพศจะมีความสำคัญและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวนมากและอาจมากถึง 6.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 10-30 ของรายได้ท่องเที่ยวทั้งหมด (Thailand Development Research Institute, 2022; Lindner, 2024) แต่ทว่า

การท่องเที่ยวดังกล่าวยังคงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกกฎหมาย ไม่ได้รับการส่งเสริม และไม่ถูกยอมรับทั้งในทางสังคม ดังนั้นการศึกษาเพื่อสนับสนุนและการสร้างกลยุทธการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเพศ และการสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจึงเป็นสิ่งที่น่าท้าทายอย่างมาก

คณะผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศผ่านแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจในทางวิชาการ เนื่องจากยังคงถูกละเลยในการศึกษาวิจัยหรือวิเคราะห์ร่วมกันกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development) ที่เน้นการพัฒนาโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว (Hall and Lew, 2009; World Tourism Organization, 2013) อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงเพศอาจมีทั้งข้อขัดแย้งบางประการกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวจึงถูกละเลยหรือมักหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงทั้งในเชิงแนวคิดและในทางปฏิบัติ ดังนั้นการเสนอให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศกลายเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีคำถามวิจัยได้แก่ 1) ข้อขัดแย้งและจุดร่วมในการอยู่ร่วมกันระหว่างปรากฏการณ์การท่องเที่ยวเชิงเพศกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีอะไรบ้าง และ 2) นโยบายในการพัฒนาให้การท่องเที่ยวเชิงเพศเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

2.1 เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอประเด็นข้อขัดแย้งและความเป็นไปได้ในการอยู่ร่วมกันระหว่างปรากฏการณ์การท่องเที่ยวเชิงเพศกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.2 เพื่อนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาให้การท่องเที่ยวเชิงเพศให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

คณะผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเพศและการพัฒนาอย่างยั่งยืนก่อนในประเด็นความหมาย พัฒนาการ และข้อวิพากษ์ จากนั้นจึงนำเสนอประเด็นการท่องเที่ยวเชิงเพศและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทสังคมไทย และสร้างเป็นกรอบคิดสำหรับงานวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยวัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 การท่องเที่ยวเชิงเพศ (Sex Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงเพศ (Sex tourism) ถือเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากการเคลื่อนย้ายของนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อการแสวงหาประสบการณ์ทางเพศกับบุคคลในพื้นที่ปลายทาง มักเกิดขึ้นในบริบทของพื้นที่ที่การบริการทางเพศเป็นที่ยอมรับโดยกฎหมายหรือยอมรับโดยพฤตินัย การท่องเที่ยวเชิงเพศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในหลายประเทศ แม้จะมีข้อโต้แย้งอยู่เสมอในประเด็นทางศีลธรรมอยู่บ้าง แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญในบางพื้นที่โดยเฉพาะ

ในประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูง (Oppermann, 1999; Harvey, 2005) อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงเพศนั้นไม่ได้จำกัดอยู่แค่การค้าประเวณีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่มีลักษณะของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นเงิน ของขวัญ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก (Oppermann, 1999)

การพิจารณาปรากฏการณ์การท่องเที่ยวเชิงเพศอาจมองได้หลากหลายมุม ขณะที่เดวิด ฮาร์วีย์ (David Harvey) อธิบายการพัฒนาเมืองและการท่องเที่ยวว่าเป็นกระบวนการสร้างพื้นที่ที่ไม่เท่าเทียม เขาเสนอว่าพื้นที่แห่งการท่องเที่ยวเชิงเพศมักเกิดขึ้นในเขตเมืองชายขอบหรือพื้นที่ที่ถูกผลักให้มีมูลค่าต่ำดังนั้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงต้องแก้ไขความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง (Harvey, 2005) มาร์ธา นุสbaum (Martha Nussbaum) นักปรัชญากลับเสนอให้มองต่างออกไปในลักษณะที่ว่า การค้าบริการทางเพศแม้จะขัดกับศีลธรรม แต่หากเรายึดมั่นและยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันเป็นหลัก แรงงานทางเพศก็ควรที่จะมีสิทธิ เสรีภาพ และทางเลือกไม่ต่างจากแรงงานอื่น (Nussbaum, 1999) ข้อคิดเห็นของนุสbaum สอดคล้องกับข้อเสนอของจูดิธ บัตเลอร์ (Judith Butler) นักวิชาการสตรีนิยมที่เน้นว่าความหมายของ “เพศ” และ “เพศสภาพ” เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างทางสังคม การตีตราผู้ขายบริการทางเพศจึงสะท้อนอคติและการกำหนดบทบาทที่ไม่เท่าเทียมกันของสังคม (Butler, 1990) จากข้างต้นจึงพอมองเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเพศอาจสามารถพัวพันอยู่กับมิติเชิงพื้นที่ ปัญหาทางสังคม รวมถึงอคติและตัวตนทางเพศ

ช่วงหลังปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเพศได้ขยายออกไปจากมิติทางเศรษฐกิจและศีลธรรมไปสู่การวิเคราะห์ที่เน้นสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี และการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของแรงงานทางเพศมากยิ่งขึ้น อาทิ Brennan (2004) ที่ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเพศในบริบทของเมืองชายทะเลของสาธารณรัฐโดมินิกันแล้วพบว่า เพศภาวะมีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดการตีตรา และสร้างอำนาจต่อรองระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ใช้บริการทางเพศในชุมชนท้องถิ่น สิ่งนี้ยืนยันว่าการท่องเที่ยวเชิงเพศไม่ใช่เพียงเรื่องทางเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ต้องมองเห็นถึงกระบวนการที่มีมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่ซับซ้อน นอกจากนี้ Cabezas (2009) ได้อธิบายการศึกษาเรื่องดังกล่าวในคิวบาและสาธารณรัฐโดมินิกัน ชี้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงเพศควรได้รับการมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจการดูแล (Care economy) เพราะมีมิติของอารมณ์ ความสัมพันธ์ และแรงงานที่ไม่เป็นทางการร่วมอยู่ด้วย การท่องเที่ยวเชิงเพศอาจก่อให้เกิด ความสัมพันธ์แบบรักใคร่เชิงกลยุทธ์ที่ไม่สามารถจัดอยู่ในกรอบของการค้าบริการทางเพศเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เป็นความสัมพันธ์ที่ผสมผสานระหว่างความรู้สึกส่วนตัวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เธอยังพบว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงเพศมักตีตราผู้หญิงว่าเป็น “เหยื่อ” หรือ “เปี่ยงเบน” ส่งผลให้พวกเธอถูกกีดกันออกจากการคุ้มครองของรัฐ การขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอารมณ์และเพศกลายเป็นสินค้า และยังเพิ่มความเหลื่อมล้ำในระดับท้องถิ่น รวมถึงมีส่วนขยายอคติทางเชื้อชาติต่อในประเด็นสีผิวด้วย ผู้หญิงจึงจำต้องใช้กลยุทธ์เชิงอารมณ์และเศรษฐกิจในการเอาตัวรอดจากโอกาสทางเศรษฐกิจที่จำกัด เช่นเดียวกันกับ Parreñas ที่ได้หยิบยก

แนวคิดแรงงานที่ใกล้ชิด (Intimate labor) เพื่ออธิบายการทำงานของแรงงานทางเพศในบริบทที่ไม่ได้จำกัดแค่การมีเพศสัมพันธ์ แต่รวมถึงการให้ความใส่ใจ การดูแล และบทบาทในความสัมพันธ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ท่องเที่ยว สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงเพศอาจไม่ใช่เพียงเรื่องของความสัมพันธ์ทางอำนาจเชิงลบ แต่มีศักยภาพที่จะเกิดการแลกเปลี่ยนที่มีความหมายในระดับบุคคล หากมีการกำกับอย่างมีสิทธิและศักดิ์ศรีเช่นกัน (Parreñas, 2011)

ทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเพศนั้นเกิดขึ้นผ่านปรากฏการณ์ในฐานะรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ปรากฏการณ์ท่องเที่ยวเชิงเพศจึงควรพิจารณาพร้อมกับมิติ ทั้งในเรื่องของรายได้หรือมองผ่านมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางด้านศีลธรรม สิทธิมนุษยชน สิทธิแรงงาน สิทธิด้านร่างกายและเพศภาวะ ตลอดจนตลอดจนการคำนึงถึงมิติเชิงพื้นที่และผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมด้วย

3.2 การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development)

การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development) หมายถึงการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อความสามารถของคนรุ่นหลังในการตอบสนองความต้องการของตนเอง (World Tourism Organization, 2013) โดยเริ่มต้นจากรายงานของ Brundtland Commission ในปี ค.ศ. 1987 ซึ่งนิยามว่าเป็น การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่กระทบต่อศักยภาพของคนรุ่นหลังในการตอบสนองความต้องการของตนเอง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นเกิดขึ้นได้หลากหลายมิติ สำหรับการท่องเที่ยวแล้ว Hall and

Lew (2009) ให้ความหมายว่า เป็นการจัดการผลกระทบของการท่องเที่ยว โดยเน้นถึงความจำเป็นในการสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และสิ่งแวดล้อม แน่นอนว่าแนวคิดนี้ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการทรัพยากร และการสร้าง ผลประโยชน์ร่วมในระยะยาว

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นหนึ่งในมิติหนึ่งของการพัฒนา อย่างยั่งยืน มีจุดเปลี่ยนจากการท่องเที่ยวในยุคเริ่มต้นช่วงทศวรรษ 1980s - 1990s โดยเปลี่ยนจากการท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวมวลชน ไปสู่การ ท่องเที่ยวทางเลือก ทั้งนี้เป็นเพราะการท่องเที่ยวแบบมวลชน ขาดการ ควบคุมสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ปัญหาขยะ น้ำเสีย และการละเมิดวัฒนธรรมพื้นถิ่นจึงเกิดการผลักดันแนวคิดการ ท่องเที่ยวเชิงรักษาสภาพโลกหรือการท่องเที่ยวสีเขียว (Ecotourism หรือ Green tourism) ที่เน้นการท่องเที่ยวในธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบ (Butler, 1999) ต่อมาในทศวรรษ 2000s องค์การการท่องเที่ยวโลกจึงเริ่มผลักดัน แนวทางเกิดเป็นการจัดทำนโยบายและกรอบการประเมินการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน โดยเน้นความสมดุล 3 ด้าน (World Tourism Organization, 2004) ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ (Economic viability) คือ ส่งเสริมรายได้และ การจ้างงานในท้องถิ่น 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social equity) คือ เคารพศักดิ์ศรี สิทธิ และวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental responsibility) คือ การลดผลกระทบเชิงลบต่อระบบนิเวศ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 เป็นต้นมา การท่องเที่ยวได้เข้าสู่ยุคของการ เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development

Goals - SDGs) ซึ่งเป็นชุดเป้าหมายการพัฒนาระดับโลก และถือเป็นทิศทางการพัฒนาที่ทุกประเทศที่ต้องดำเนินการร่วม เหตุนี้เอง แนวคิดการท่องเที่ยวย่างยั่งยืนจึงถูกรวมเป็นส่วนหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 8 การส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และ มีผลิตภาพ และการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน และเป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวไม่ใช่เพียงกิจกรรมเศรษฐกิจ แต่ต้องเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความเป็นธรรมทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ และปกป้องวัฒนธรรมท้องถิ่น (Harris, Williams and Griffin, 2016)

สิ่งที่น่าสนใจคือ แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในแนวทางใหม่ได้กล่าวถึงบริบทความเป็นธรรมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การท่องเที่ยวย่างยั่งยืนในปัจจุบันไม่สามารถแยกออกจากมิติของการพัฒนาที่ยั่งยืนทางเพศภาวะ (Gender-sustainable development) ได้อีกต่อไป โดยเฉพาะในบริบทที่การท่องเที่ยวเกี่ยวพันกับแรงงานที่มีเพศภาวะ เช่น แม่บ้าน คนดูแล และผู้ให้บริการทางเพศ ดังเช่นที่ Scheyvens (2000) เสนอว่า การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องไม่ใช่แค่การจ้างงาน แต่ต้องเป็นการมีอำนาจตัดสินใจในระดับโครงสร้าง และการปกป้องสิทธิของผู้หญิงในชุมชนท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ ยังเริ่มปรากฏแนวคิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีความสำคัญในมิติของความยั่งยืนทางวัฒนธรรมและสิทธิมนุษยชน โดยเน้นการเคารพ

อัตลักษณ์ของนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการในทุกเพศสภาพ แนวทางเหล่านี้ถือเป็นองค์ประกอบใหม่ของความยั่งยืนที่ควรถูกรวมเข้าไปในแผนการพัฒนายั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเพศ (Scheyvens, 2000)

แม้ว่าแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเป็นแนวคิดที่เป็นกรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ทั้งหมด แต่ยังคงปรากฏข้อวิพากษ์ต่อแนวคิดดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยพบว่า แนวคิดดังกล่าวยังคงมีประเด็นปัญหาในเรื่องต่าง ๆ อาทิ 1) มีความคลุมเครือของคำว่ายั่งยืน (Ambiguity of sustainability) เพราะถูกใช้ในหลายบริบทโดยไม่มีนิยามที่ชัดเจนหรือตายตัว 2) ล้มเหลวในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรม (Failure to address structural inequality) เพราะแนวคิดนี้ยังไม่สามารถแก้ไขความเหลื่อมล้ำระหว่าง นักท่องเที่ยวกับชุมชนเจ้าบ้านได้จริง 3) ละเลยมิติอำนาจและวาทกรรม (Neglecting power relations and discourse) แม้จะเสนอให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม แต่ไม่พิจารณาว่าใครมีอำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์หรือได้ประโยชน์มากที่สุด 4) เน้นเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมมากเกินไป (Ecocentric bias) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมักเน้นด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental sustainability) มากกว่ามิติทางสังคม วัฒนธรรม หรือการเมือง มักละเลยประเด็นเกี่ยวกับแรงงาน การจัดสรรรายได้ ความยุติธรรมทางเพศ และชนชั้น และ 5) อาจกลายเป็นเครื่องมือของทุนนิยมใหม่ (Neoliberal co-optation) เพราะมีแนวโน้มดำเนินการให้เกิดความยั่งยืนในแบบของธุรกิจมากกว่าจะเป็นความยั่งยืนของชุมชน (Scheyvens, 2002; Higgins-Desbiolles, 2008; Bianchi, 2009; Sharpley, 2009; Mowforth and Munt, 2016)

3.3 การท่องเที่ยวเชิงเพศและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคมไทย

การท่องเที่ยวเชิงเพศในสังคมไทยยังคงผิดกฎหมายด้วยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 แต่ทว่าการไม่เข้มงวดของการใช้กฎหมายยังคงส่งผลให้ธุรกิจสีเทาที่สร้างรายได้มหาศาลนี้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา (Juimanee et al, 2022; Silrak, 2023) ตลอดที่ผ่านมามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการท่องเที่ยวเชิงเพศในสังคมไทย พบว่าส่วนใหญ่มีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเรื่องสาเหตุการเข้าสู่อาชีพและประสบการณ์ตัวตนและความรู้สึกของผู้ให้บริการทางเพศ โดยพบว่าอุตสาหกรรมเชิงเพศดังกล่าวในปัจจุบันไม่ได้มีเพียงเพศหญิงหรือชายเท่านั้น หากแต่ยังเป็นพื้นที่ของกลุ่มคนเพศที่สามหรือกลุ่มคนข้ามเพศที่มีความหลากหลายที่สลับซับซ้อนระหว่างตัวตนหลัก ร่างกายและรูปแบบเพศสัมพันธ์ (Ocha and Earth, 2013) อุตสาหกรรมดังกล่าวจึงเป็นพื้นที่ในการสร้างตัวตนและเป็นพื้นที่ของการปะทะทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน (Statham and Scuzzarello, 2023) อย่างไรก็ตามการเข้าสู่อาชีพอาจเป็นไปได้โดยสมัครใจ แต่ก็มีรายงานที่พบว่าอุตสาหกรรมเชิงเพศดังกล่าวในประเทศไทยยังคงมีการบังคับหรือหลอกลวงเยาวชน โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุระหว่าง 14-16 ปี เข้าสู่อุตสาหกรรมดังกล่าวด้วยเช่นกัน (Eser, 2025)

- 2) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการค้าบริการให้ถูกกฎหมาย เพราะการยอมรับว่าโสเภณีเป็นงานจะสามารถปกป้องสิทธิสตรีและลดการลงโทษที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการอาชีพด้านเพศได้ (Somswasdi, 2004) นอกจากนี้ยังเป็นเพื่อผลประโยชน์ทางด้านภาษี และการไม่ถูกเอารัดเอา

เปรียบของแรงงาน โดยเฉพาะจากบุคคลที่สามที่ชักชวนให้ผู้อื่นค้าประเวณี (Thailand Development Research Institute, 2022; Juimanee et al, 2022) อย่างไรก็ตามการสนับสนุนให้เกิดสิทธิและเสรีภาพตามอาชีพดังกล่าว ยังคงต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่ในประเทศไทยด้วยเช่นกัน (Cholsaktrakul, 2024)

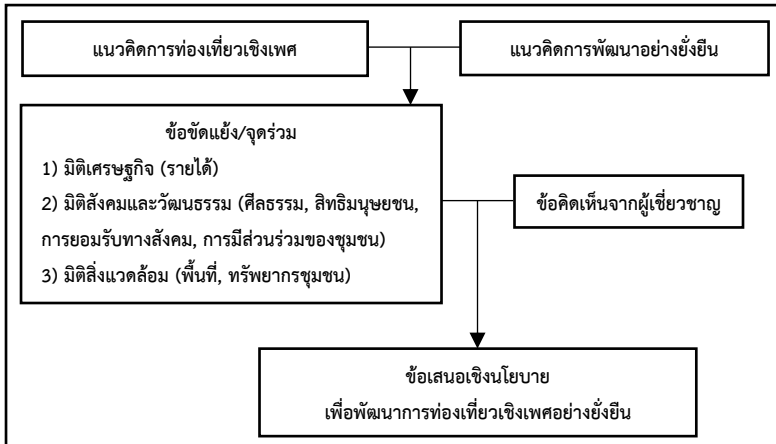
3) การศึกษาเรื่องการยอมรับการท่องเที่ยวทางเพศในประเทศไทย การยอมรับดังกล่าวมีความแตกต่างกันตามอายุและระดับการศึกษา โดยกลุ่มวัยรุ่น Generation Z และผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ขึ้นไปมีแนวโน้มของการยอมรับมากกว่ากลุ่มอื่น (คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา, เสาวนีย์ รัตนากิบาล, Hannah Elliott และพุทธิดา พันธุ์ครุฑ, 2024) นอกจากนี้จากงานศึกษาของ MacKenzie และคณะ พบว่าวัยรุ่นทั้งในเขตเมืองและในชนบทของสังคมไทยยังคงมองว่าการทำงานบริการทางเพศเป็นสิ่งที่ผิดทางศีลธรรม เพราะเป็นเรื่องของความบริสุทธิ์ ความอับอาย และชื่อเสียง อย่างไรก็ตามวัยรุ่นทั้งสองกลุ่มก็ยังคงมีความแตกต่างกัน ขณะที่กลุ่มคนในชนบทจะสัมพันธ์กับค่านิยมทางศาสนาและความสัมพันธ์กับชุมชน ทว่าวัยรุ่นในเมืองจะเน้นอธิบายชุดคุณค่าแบบโลกาภิวัตน์คือการเลือกโดยอิสระ รักโรแมนติก และชื่อเสียงนานาชาติ (MacKenzie et al, 2021)

เมื่อพิจารณาต่อเรื่อง การศึกษาประเด็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสังคมไทยในมิติของการท่องเที่ยวส่วนใหญ่พบว่า มีการศึกษาวิจัยที่เน้นไปในเรื่องของการสร้างกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การออกแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน การบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่หรือชุมชนให้มีความยั่งยืน (อภรรพุล โพธิพิพิธ, คณิต เขียววิชัย, วรณวีร์ บุญคุ้ม,

2567; เดชวิทย์ นิลวรรณ, บังอร ฉัตรรุ่งเรือง, อาชวิน ใจแก้ว, ศุภชัย มุกดาสนิท, 2567; ปวีณา ขำพัต และพยอม ธรรมบุตร; 2564) แต่ทว่า กลับไม่พบการศึกษา และวิเคราะห์เรื่องปรากฏการณ์การท่องเที่ยวเชิงเพศร่วมกับการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนเลย ดังนั้นงานศึกษาวิจัยนี้จึงเป็นงานแรกที่จะกล่าวถึงความเชื่อมโยง ของปรากฏการณ์และแนวคิดข้างต้น

3.4 กรอบแนวคิด

จากการทบทวนแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเพศ แนวคิดการ พัฒนาอย่างยั่งยืน และบริบทในสังคมไทยจะพบว่า จุดเชื่อมต่อระหว่าง แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเพศและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือข้อเสนอ เิงนโยบายเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงจะวิเคราะห์ข้อขัดแย้งและความเป็นไปได้ในการอยู่ร่วมกันของ แนวคิดทั้งสองผ่าน 3 มิติดังนี้คือ 1) มิติทางด้านเศรษฐกิจในประเด็น รายได้ 2) มิติทางด้านสังคมวัฒนธรรม ในประเด็นศีลธรรม สิทธิมนุษยชน การยอมรับทางสังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) มิติทางด้าน สิ่งแวดล้อม ในประเด็นการจัดการพื้นที่ และทรัพยากรชุมชน จากนั้นจึง สังเคราะห์ข้อค้นพบร่วมกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านการท่องเที่ยว สวัสดิการทางสังคมและผู้ทำงานด้านสุขภาวะทางเพศด้วยกระบวนการ สนทนากลุ่ม สร้างเป็นข้อเสนอแนะเบื้องต้นสำหรับการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเพศอย่างยั่งยืนในสังคมไทย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเพศอย่างยั่งยืน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และทำกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group) ดังนี้

- 1) ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี พร้อมกับวิเคราะห์เอกสาร บทความ หนังสือ และงานวิจัย มีหลักเกณฑ์ในการคัดกรองเอกสารคือ
 - 1) เป็นเอกสารที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีเนื้อหาเกี่ยวข้องโดยตรงหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับในการอธิบายแนวคิดแนวคิดและปรากฏการณ์เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเพศ การพัฒนาอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 - 2) เป็นเอกสารรูปแบบหนังสือ รายงานองค์กร และบทความทางวิชาการจาก

แหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ 3) แหล่งข้อมูลสามารถเข้าถึงได้และมีความทันสมัย จากนั้นจึงวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลประเด็นขัดแย้งและจุดร่วมของการท่องเที่ยวเชิงเพศและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) คณะผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้ก่อนหน้านี้ จัดทำกระบวนการสนทนากลุ่มระหว่างผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดจำนวน 15 คน โดยผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมจะพิจารณาจากคุณสมบัติคือ เป็นผู้มีความรู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเพศหรือการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป ทั้งนี้กำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำนวน 15 คน แบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสวัสดิการทางสังคมจำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาวะทางเพศจำนวน 5 คน จากนั้นจึงรวบรวมประเด็นข้อคิดเห็น และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศอย่างยั่งยืน

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อขัดแย้งและจุดร่วม ความเป็นไปได้ในการอยู่ร่วมกัน

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศและแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้เป้าหมายหมายความเกี่ยวข้องกันทั้งในลักษณะความสัมพันธ์ในลักษณะที่มีทั้งความขัดแย้งและจุดร่วมกันทั้งในประเด็นด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผลลัพธ์จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเพศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต่างมีจุดร่วมคือการนำไปสู่การสร้างรายได้และการเติบโตทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นได้ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ สำหรับประเทศไทยแล้ว การท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวสร้างเม็ดเงินมากถึงร้อยละ 10-30 ของรายได้ท่องเที่ยวทั้งหมด (Thailand Development Research Institute, 2022; Lindner, 2024) แต่ด้วยสถานะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเพศดังกล่าวยังคงผิดกฎหมาย จึงไม่มีตัวเลขยืนยันที่แน่ชัดว่าเม็ดเงินดังกล่าวนั้นตกไปสู่ใครบ้าง และยังอาจเกิดข้อเสียเปรียบทางด้านการเก็บภาษีของรัฐ การเสริมสร้างการจ้างงานในท้องถิ่นและการสนับสนุนกระจายรายได้สู่ชุมชนจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ ขณะที่ประเทศที่งานบริการดังกล่าวถูกกฎหมาย อาทิ เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี อังการี นำไปสู่รายได้ให้แก่รัฐสูงถึงกว่า 100 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี (Yesilyurt, 2022)

แม้ว่าหลายประเทศใช้การท่องเที่ยวเชิงเพศเป็นแหล่งรายได้หลัก แต่ก็อาจเสี่ยงต่อการพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืนเพราะขาดความหลากหลายทางเศรษฐกิจ และเสี่ยงต่อวิกฤตเศรษฐกิจหากเกิดการสั่งห้ามการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวหรือวิกฤตสุขภาพ (Clift and Carter, 2000) แม้การท่องเที่ยวเชิงเพศอาจกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวและสร้างรายได้แก่บางพื้นที่ แต่ก็ไม่ได้ตกไปสู่ผู้คนและชุมชน และยังมีความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการสูญเสียโอกาสในการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นหรือการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นได้เช่นกัน ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศในมิติทางเศรษฐกิจเพื่อให้มีความยั่งยืนจึงมีจุดรวมและเป็นไปได้มากขึ้นหากมีการทำให้ถูกกฎหมาย และ

มีนโยบายที่เอื้อต่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเพศเข้ากับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ ที่ส่งเสริมและกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนหรือคนในพื้นที่ด้วย

2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าการท่องเที่ยวเชิงเพศและการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นมีข้อขัดแย้งกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะสังคมไทยที่มีพื้นฐานทางศีลธรรมและวัฒนธรรมจากศาสนา งานบริการทางเพศจึงถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ผิดทางศีลธรรม เพราะเป็นเรื่องไม่ความบริสุทธิ์ น่าละอาย และส่งผลให้เกิดการเสียชื่อเสียง (MacKenzie et al, 2021) เช่นเดียวกับองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติที่เสนอให้มีการประเมินบทบาทของการท่องเที่ยวเชิงเพศทั้งในมิติของเศรษฐกิจ ความยั่งยืนทางสังคมและจริยธรรม สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการวางนโยบายเพื่อควบคุมกิจกรรมที่อาจส่งผลเสียต่อชุมชนในระยะยาว (World Tourism Organization, 2013)

การท่องเที่ยวเชิงเพศยังสัมพันธ์กับประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมในเรื่องของสิทธิ เพราะกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน อาทิ การบังคับ การล่อลวง หรือการมีเพศสัมพันธ์กับผู้เยาว์ รวมถึงการค้ามนุษย์ การแสวงผลประโยชน์จากความยากจน และการใช้แรงงานทางเพศที่ไม่สมัครใจ (Truong, 1990) อาจมีการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานทางเพศและความไม่เท่าเทียมโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ผู้หญิง เด็ก และกลุ่ม LGBTQ+ ถูกผลักเข้าสู่อุตสาหกรรมนี้เพราะทางเลือกที่จำกัด (Cabezas, 2009) เด็กที่ตกเป็นเหยื่อมักเผชิญกับผลกระทบทางร่างกายและจิตใจในระยะยาว รวมถึงการถูกตีตราและถูกกีดกันจากระบบการศึกษาและสังคม (Bah and Saptandari, 2020) ทั้งหมดขัดกับหรือละเมิด

หลักสิทธิมนุษยชนและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations Office on Drugs and Crime, 2020) การออกกฎหมายรับรองอาชีพขายบริการทางเพศ แก่บุคคลที่มีอายุ 20 ขึ้นไปจึงจะสามารถกำกับ ปกป้อง และลดการค้ามนุษย์ ได้อย่างเป็นระบบได้ (Hung, 2023) นอกจากนี้ การปฏิรูปกฎหมายเพื่อการ คุ้มครองทางกฎหมายแก่ผู้ค้าบริการทางเพศ ดังเช่นประเทศสวีเดน รัฐวิกตอเรีย ของออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ยังมีความสำคัญในการช่วยยุติการปฏิเสธ สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ค้าบริการทางเพศที่ตกเป็นเหยื่อในฐานะพลเมืองไทย และจะช่วยแก้ไขการตีตราที่ติดมากับการค้าประเวณีด้วย (Silrak, 2023)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเข้าสู่อาชีพอาจเป็นไปได้โดย สมัยครใจ แต่การท่องเที่ยวเชิงเพศที่ไม่ถูกกฎหมายมักมีการกดขี่และเอารัดเอา เปรียบแรงงานทางเพศ ทั้งนี้การทำให้อาชีพโสเภณีถูกกฎหมายจึงจะช่วย ปกป้องสิทธิแรงงานได้ (Waller, 2020) และหากมีการคุ้มครองสิทธิของ แรงงานทางเพศดังกล่าวจะยิ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยว เชิงเพศให้เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นการมีส่วน ร่วมของชุมชนท้องถิ่น ดังเช่นในกรณีของคิวบาและสาธารณรัฐโดมินิกันที่ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเพศควรได้รับการมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของ เศรษฐกิจการดูแล ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงความสัมพันธ์ทางอำนาจในเชิงลบ แต่มี ศักยภาพที่จะเกิดการแลกเปลี่ยนที่มีความหมายในระดับบุคคลหากมีการ กำกับอย่างมีสิทธิและศักดิ์ศรีเช่นกัน (Stjernrup, 2006; Amalia, 2009; Parreñas, 2011)

3) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นมีข้อขัดแย้งกันในเรื่องของพื้นที่และทรัพยากรในพื้นที่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมักเน้นผลประโยชน์ระยะสั้นจึงละเลยสิทธิ สวัสดิภาพ และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ซึ่งขัดกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภาพรวม (Saarinen, 2006) เมื่อพิจารณาสิ่งที่การพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ความสำคัญคือการมีส่วนร่วมของชุมชน และสิ่งนี้จะนำไปสู่การยอมรับทางสังคมจะพบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลับมีส่วนในการทำลายภาพลักษณ์ของประเทศปลายทาง เมืองที่มีภาพลักษณ์ผูกกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจส่งผลให้ประเทศถูกมองว่าเป็นจุดหมายทางเพศซึ่งทำลายคุณค่าทางวัฒนธรรมและศักดิ์ศรีของคนท้องถิ่น และอาจสูญเสียโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น (Jeffreys, 2009) ยิ่งพิจารณาการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวในสังคมไทยแล้วกลับไม่เคยปรากฏความเชื่อมโยงกับชุมชนเลย แม้ว่าเด็กรุ่นใหม่จะเข้าใจประเด็นดังกล่าวมากยิ่งขึ้น แต่ทว่าการยอมรับทางสังคมของสังคมไทยต่อเรื่องดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นได้ยาก (คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา, เสาวนีย์ รัตนภิบาล, Hannah Elliott และพุทธิดา พันธครุฑ, 2567; MacKenzie et al, 2021) เหตุนี้เอง การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงไม่สามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างแนบสนิท การออกแบบนโยบายโดยคำนึงถึงประเด็นดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญ การควบคุมอุตสาหกรรมบริการทางเพศอย่างเป็นระบบจะต้องสร้างให้เกิดความปลอดภัยโปร่งใสแล้วยังต้องยั่งยืนในเชิงสังคม สามารถควบคุมให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในกรอบของความรับผิดชอบได้ด้วย (Witzer, 2012)

การท่องเที่ยวเชิงเพศอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและค่านิยมในท้องถิ่น โดยเฉพาะในชุมชนที่มีการพึ่งพารายได้จากนักท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมการค้าประเวณีในพื้นที่ท่องเที่ยวอาจส่งผลให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศ ทศนคติต่อเพศสภาพ และความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งภายในชุมชนระยะยาวได้ (Monterrubio and Bello, 2011) การท่องเที่ยวเชิงเพศยังอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งด้านสุขภาวะทางสังคม และเชื่อมโยงกับการแพร่กระจายของโรคทางเพศสัมพันธ์ (STIs) เพราะนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมเสี่ยงมักกลายเป็นพาหะในการนำเชื้อกลับไปยังประเทศของตน และในทางกลับกัน ผู้ให้บริการก็เสี่ยงต่อการได้รับเชื้อใหม่จากนักท่องเที่ยวเช่นกัน (Hillis, Leavey, Kewley, Church and Hout, 2020) นอกจากนี้ปัญหาสุขภาพกายแล้วยังพบว่า ผู้ให้บริการทางเพศในพื้นที่ท่องเที่ยวมักเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล หรือแม้แต่ภาวะเครียดจากเหตุการณ์รุนแรง (PTSD) เนื่องจากการถูกล่วงละเมิดและความไม่มั่นคงในอาชีพ สภาวะเช่นนี้ส่งผลกระทบในระดับบุคคลและสะท้อนออกไปยังความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน กลายเป็นปัญหาด้านสุขภาวะทางสังคมทั้งหมดข้างต้น จึงแสดงให้เห็นถึงข้อขัดแย้งทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามก็ยังมีพบจุดร่วมในแต่ละประเด็นและบางกรณีตัวอย่างของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าว ดังนั้น สำหรับสังคมไทยจึงยังมีความเป็นไปได้ที่จะสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศให้มีความสอดคล้องและ

อยู่ร่วมกันได้กับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผ่านการมีข้อเสนอแนวทางการดำเนินนโยบายที่มีการควบคุมและกำกับดูแลอย่างเหมาะสม

5.2 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะจากกระบวนการสนทนากลุ่ม

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลในเรื่องความขัดแย้งและความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศอย่างยั่งยืนทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ร่วมจัดกระบวนการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญด้านสวัสดิการทางสังคม และผู้ทำงานด้านสุขภาวะได้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1) ปัจจุบันหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยยังขาดระบบการคุ้มครองผู้ให้บริการทางเพศที่เป็นทางการ ทำให้กลุ่มนี้เข้าไม่ถึงสิทธิด้านสุขภาพ และสิทธิแรงงาน และจะเกิดผลเสียทั้งปัญหาส่วนบุคคล ชุมชน และภาพรวมของสังคม สิ่งสำคัญคือการเริ่มต้นจากการทำให้อาชีพโสเภณีถูกกฎหมายและมีระบบกำกับดูแลที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย

2) การตีตราทางสังคมทำให้คนทำงานในภาคการท่องเที่ยวไม่สามารถเปิดเผยตัวตนได้ ซึ่งกระทบต่อสุขภาวะทางจิตใจ และสุขภาวะทางสังคม สิ่งนี้เป็นเรื่องของภาพลักษณ์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาอาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเพศ เสนอให้มีการจัดสรรหรือเปิดพื้นที่ให้บริการอย่างถูกต้องตามกฎหมายด้วย โดยต้องกำหนดขอบเขตเชิงพื้นที่และมีการควบคุมอย่างเข้มงวด โปร่งใส และเป็นธรรม เพื่อจะสามารถควบคุมปัญหาที่จะส่งผลกระทบทางลบต่อสังคมทั้งเรื่องเยาวชน การค้ามนุษย์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

3) ควรมีนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างการรับรู้ และสื่อสารสาธารณะถึงประเด็นดังกล่าวรวมถึงการสร้างการตระหนักรู้ใน สิทธิและเพศภาวะอย่างรอบด้านควบคู่ไปกับการทำให้ถูกกฎหมาย เพราะ การยอมรับทางสังคมเองก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเชิงเพศ และต้องขยายการรับรู้ ทาวิธีการลดอคติ และมีแผนการ รับรอง ผ่านการสร้างความร่วมมือระหว่างพื้นที่ให้บริการกับชุมชนโดยรอบ โดยคำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

4) การดำเนินการภาคปฏิบัติต้องเกิดแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่ต้องมีความต่อเนื่อง และมีการควบคุมอย่างเปิดเผย มีการกำหนดการ วางแผนทำงานด้านสุขอนามัยเชิงรุก เพื่อให้เกิดความปลอดภัยของผู้ ให้บริการและนักท่องเที่ยว ตลอดจนต้องมียุทธศาสตร์ที่เกิดการประสานความ ร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบจากทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

5.3 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศอย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญร่วมข้อค้นพบจาก การสำรวจวิจัยเอกสารที่จึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดความ เป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้

1) ควรมีการตั้งเขตหรือกำหนดพื้นที่บริการเฉพาะ (sexual service zones) ที่มีการจัดทำรายละเอียดเชิงกลไกในการกำกับ ดูแลคอยตรวจสอบ อาทิ มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจระดับชาติ เพื่อบูรณาการกำกับดูแลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงเพศให้เชื่อมโยงกับ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการกำหนดผู้มีส่วนที่ในการส่งเสริม เชิงป้องกัน ตรวจสอบและลงโทษ ทั้งหมดเพื่อสวัสดิภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ทั้งผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ และชุมชนโดยรอบ อีกทั้งยังต้องกำกับดูแลควบคุมให้ไม่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ การใช้ความรุนแรง การคุกคาม เยวชน ฯลฯ ทั้งนี้ ชุมชนต้องมีบทบาทและส่วนร่วมในการออกแบบนโยบาย การบริหารพื้นที่และการตรวจสอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน เพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์เกินควร

2) ควรมีการรับรองสิทธิของผู้ให้บริการทางเพศ ดำเนินการภายใต้กรอบความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการออกใบอนุญาตผู้ให้บริการอย่างเป็นทางการ พร้อมสิทธิแรงงาน อาทิ ประกันสุขภาพ กองทุนฉุกเฉิน รัฐควรมีแนวทางในการคุ้มครองแรงงานทางเพศ ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของการแสวงหาผลประโยชน์ ผ่านกฎหมายทั้งในกรอบของสิทธิมนุษยชน และกฎหมายแรงงาน อีกทั้งยังควรต้องสร้างฐานข้อมูลระดับชาติ ของผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการ และพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเพศ เพื่อให้สามารถกำกับดูแลได้อย่างโปร่งใส

3) มีการศึกษาเพื่อการพัฒนาและมีการสื่อสารให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ทั้งประชาชนในพื้นที่ ในประเทศและต่างประเทศ ผ่านมิติสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเพศทุกมิติ จากการศึกษาวิจัย ตัวอย่างประเทศที่ดำเนินการที่สำเร็จและล้มเหลว มีการส่งเสริมความเข้าใจ การลดอคติ ไม่ตีตรา สร้างความเชื่อมั่น เรื่องความปลอดภัยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และเน้นการปกป้องสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังต้องมีการ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและสื่อการเรียนรู้ สำหรับผู้ปฏิบัติงานในระบบ เช่น ตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ให้เข้าใจมิติทางสิทธิ ความเท่าเทียม และการคุ้มครองเฉพาะกลุ่มตรวจสอบและประเมินเพื่อ

ลดผลกระทบในการดำเนินการเชิงลบต่อชุมชนและสังคมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4) มีการสร้างความร่วมมือระหว่างรูปแบบการท่องเที่ยว เป็นการกระจายรูปแบบการท่องเที่ยว โดยมีการท่องเที่ยวเชิงเพศเป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นในพื้นที่ โดยอาจส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงและความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวดังกล่าวกับการท่องเที่ยวชุมชน วัฒนธรรม หรือธรรมชาติของพื้นที่ ซึ่งเป็นการพัฒนาทางเลือกอื่นในการท่องเที่ยวไปในตัว และยังต้องเชื่อมโยงกับภาคีต่างประเทศ และองค์กรสิทธิมนุษยชนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี

5) มีการอบการประเมินความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเพศ ผ่านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นตัวชี้วัด อาทิ ด้านสุขภาวะ ด้านความเป็นธรรม รายได้ ความพึงพอใจของชุมชน ฯลฯ

6. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องข้อขัดแย้งและจุดร่วมของการท่องเที่ยวเชิงเพศกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีข้อค้นพบทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมิติด้านเศรษฐกิจพบว่า การท่องเที่ยวเชิงเพศและแนวคิดการพัฒนาต่างมีเป้าหมายที่การสร้างรายได้และการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ในขณะเดียวกันด้วยสถานะที่ยังผิดกฎหมายจึงส่งผลให้การท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวขาดโอกาสในการจัดเก็บภาษี รวมถึงการส่งเสริมการจ้างงานเพื่อกระจายรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น ขณะที่มิติทาง

สังคมและวัฒนธรรมพบว่ามีความขัดแย้งกับหลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเรื่องของศีลธรรมที่ตั้งอยู่บนฐานคิดของศาสนาเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน การล่อลวงเยาวชน และการค้ามนุษย์ การปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงเพศถูกกฎหมายจึงมีบทบาทสำคัญต่อการทั้งการกำกับ ปกป้อง และป้องกันประเด็นขัดแย้งดังกล่าว รวมถึงส่งผลต่อการขับเคลื่อนด้านสิทธิแรงงาน สิทธิทางร่างกาย สิทธิของเพศภาวะ สุขภาวะ และลดการตีตราด้วยเช่นกัน และมีมิติทางด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า การท่องเที่ยวเชิงเพศโดยส่วนใหญ่มักเน้นผลประโยชน์ระยะสั้น จึงละเลยสิทธิ สวัสดิภาพ สุขภาวะและการมีส่วนร่วมของชุมชน อีกทั้งยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภาพลักษณ์ของชุมชน หรือวัฒนธรรมชุมชน รวมถึงการไม่บูรณาการผลประโยชน์และทรัพยากรในเชิงพื้นที่อย่างคุ้มค่า

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะพบข้อขัดแย้งทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อพิจารณาอย่างพบจุดร่วมในแต่ละประเด็นจะพบว่า มีความเป็นไปได้ที่จะสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศให้มีความสอดคล้องและอยู่ร่วมกันได้กับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผ่านการมีข้อเสนอแนวทางการดำเนินนโยบายที่มีการควบคุมและกำกับดูแลอย่างเหมาะสม โดยงานวิจัยนี้เสนอว่า 1) ต้องมีการจัดการตั้งเขตพื้นที่บริการเฉพาะคือทำให้ถูกกฎหมายเพื่อสามารถกักตุนได้ โดยชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการออกแบบ บริหารจัดการและตรวจสอบนโยบาย 2) ต้องมีการควบคุมและการคุ้มครองสิทธิของแรงงานอย่างเป็นระบบ 3) ต้องขยายการรับรู้ ผ่านทางการศึกษาเพื่อพัฒนาและการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง

แก่ประชาชนทั้งในพื้นที่ ในประเทศ และต่างประเทศ 4) ต้องมีการสร้างความร่วมมือ การกระจายรูปแบบการท่องเที่ยวให้เกิดความหลากหลาย การท่องเที่ยวเชิงเพศพัฒนาไปเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ หรือชุมชน และ 5) ต้องมีการรอบการประเมินความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายโดยมีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นตัวชี้วัด ทั้งหมดนี้จะเกิดขึ้นจริงได้ต้องสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณค่าของมนุษย์ภายใต้บริบทที่สังคมวัฒนธรรมที่เปิดรับและมีกลไกการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพดำเนินควบคู่กับหลักความยั่งยืน

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ด้วยบทความวิจัยนี้มีข้อจำกัด ยังขาดการวิจัยภาคสนามหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ แม้ว่าข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จะเกิดขึ้นจากการวิจัยเอกสารร่วมกับงานการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แต่ยังคงขาดข้อมูลจากผู้ให้บริการทางเพศ ชุมชน หรือผู้ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในมิติอื่น จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยถัดไป ให้มีการผสมผสานข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ข้างต้นเพิ่มเติม เพื่อจะช่วยสร้างความเข้าใจเชิงลึกและความหลากหลายของมุมมอง และเกิดเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีรายละเอียดและนำไปสู่ปฏิบัติเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้มากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับการศึกษาเชิงนโยบาย เป็นฐานข้อมูลและฐานคิดเบื้องต้นในทางวิชาการในการริเริ่มประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเพศให้มีความยั่งยืน นอกจากนี้

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัยยังสามารถยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับการปฏิบัติการ โดยเป็นต้นแบบให้เกิดการดำเนินการเชิงนโยบาย หรือสามารถนำไปใช้เป็นแนวขับเคลื่อนในทางปฏิบัติสำหรับภาคีรัฐองค์กรเอกชน และภาคประชาสังคมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผ่านการรณรงค์สร้างความเข้าใจ หรือการอบรมภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเด็นดังกล่าวได้มากยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

- เดชวิทย์ นิลวรรณ, บังอร ฉัตรรุ่งเรือง, อาชวิน ใจแก้ว, ศุภชัย มุกดาสนิท. (2567). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 13(2), 1-20. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2567, จาก https://so03.tcithaijo.org/index.php/jms_ubu/article/view/271979
- คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา, เสาวนีย์ รัตนากิบาล, Hannah Elliott และ พุทธิดา พันธุ์ครุฑ. (2567). การยอมรับการท่องเที่ยวทางเพศในประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 6(2), 18-31. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก <https://so03.tcithaijo.org/index.php/jmspsru/article/view/268028>
- ปวีณา ขำพัด และพยอม ธรรมบุตร. (2564). แนวทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดพิษณุโลก ประเทศไทย. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*. 11(1), 187-199.

สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2567, จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/246030>

- อัฐพล โพธิพิพิธ, คณิต เขียววิชัย และวรรณวีร์ บุญคุ้ม. (2567). การพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล*. 11(1), 250-274. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2567, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/issmu/article/view/270845>
- Bah, Y. M. and Saptandari E. P. P. (2020). Impacts of Child Sex Tourism Systematic Literature Review Impacts of Child Sex Tourism Systematic Literature Review. *Global Journal of Human-Social Science: H Interdisciplinary*. 20(1), 4-14.
- Bianchi, R. V. (2009). The 'Critical Turn' in Tourism Studies: A Radical Critique. *Tourism Geographies*. 11(4), 484-504.
- Brennan, D. (2004). Women work, men sponge, and everyone gossips: Macho men and stigmatized/ing women in a sex tourist town. *Anthropological Quarterly*. 77(4), 705-733. <https://dx.doi.org/10.1353/anq.2004.0050>
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: A state of the art review. *Tourism Geographies*. 1(1), 7-25. <https://doi.org/10.1080/14616689908721291>

- Cabezas, A. L. (2009). *Economies of Desire: Sex and Tourism in Cuba and the Dominican Republic*. Pennsylvania: Temple University Press.
- Cholsaktrakul, P. (2024). Legalization of prostitution for Thailand. *Romphruek Journal of the Humanities and Social Sciences*. 42(3), 231-252. Retrieved November 15, 2024, from <https://so05.tcithaijo.org/index.php/romphruekj/article/view/270557>
- Clift, S. and Carter, S. (2000). *Tourism and Sex: Culture, Commerce and Coercion*. New York: Pinter.
- Eser, A. (2025). *Thailand Sex Tourism Statistics*. Retrieved May 31, 2025 from <https://zipdo.co/thailand-sex-tourism-statistics/>
- Hall, C. M. and Lew, A. A. (2009). *Understanding and managing tourism impacts: An integrated approach*. London: Routledge.
- Harris, R., Williams, P. and Griffin, T. (Eds.). (2016). *Sustainable Tourism: A Global Perspective*. (2nd ed.). New York: Routledge.
- Harvey, D. (2005). *A Brief History of Neoliberalism*. New York: Oxford University Press.
- Higgins-Desbiolles, F. (2006). More than an “industry”: The forgotten power of tourism as a social force. *Tourism Management*. 27(6), 1192-1208.

Hillis, A., Leavey, C., Kewley, S., Church, S. and Hout, M. C. V. (2020).

Sex tourism, disease migration and COVID-19: Lessons learnt and best practices moving forward. *Journal of Travel Medicine*. 27(7), 1-2. from <https://doi.org/10.1093/jtm/taaa144>

Jeffreys, S. (2009). *The Industrial Vagina: The Political Economy of the Global Sex Trade*. London: Routledge.

Juimane, K., Suttibodee, S., Arunthari, S. and Arthivech, U. (2022).

Legal measures to solve the problem of voluntary prostitution in the Kingdom of Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*. 12(1), 87-99. Retrieved October 21, 2024, from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj/article/view/220245>

Lindner, J. (2024). *Prostitution Money Statistics*. Retrieved March

10, 2025, from <https://gitnux.org/prostitution-money-statistics/>

McKenzie, J., Reyes, J. J., Xiong, K. C., Corona, A. and Armsworthy,

C. (2021). Virtue, shame, and choice: Perspectives of sex work among adolescents in variously globalized Thai communities. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 52(6), 533-552. <https://doi.org/10.1177/002202212110323>

Monterrubio, J. C., and Bello, A. (2011). Local community attitudes

towards the impact of tourism on prostitution. *Journal of tourism - studies and research in tourism*. 12(12), 13-20.

- Mowforth, M. and Munt, I. (2016). *Tourism and sustainability: Development, globalization and new tourism in the Third World*. (4th ed.). New York: Routledge.
- Nussbaum, M. C. (1999). *Sex and social justice*. New York: Oxford University Press.
- Ocha, W. and Earth, B. (2013). Identity diversification among transgender sex workers in Thailand's sex tourism industry. *Sexualities*. 16(1-2), 195-216. <https://doi.org/10.1177/1363460712471117>
- Oppermann, M. (1999). Sex tourism. *Annals of Tourism Research*. 26(2), 251-266.
- Parreñas, R. S. (2011). *Illicit flirtations: Labor, migration, and sex trafficking in Tokyo*. Stanford: Stanford University Press.
- Saarinen, J. (2006). Traditions of sustainability in tourism studies. *Annals of Tourism Research*. 33(4), 1121-1140. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2006.06.007>
- Scheyvens, R. (2000). Promoting Women's Empowerment Through Involvement in Ecotourism: Experiences from the Third World. *Journal of Sustainable Tourism*. 8(3), 232-249. <https://doi.org/10.1080/09669580008667360>
- Scheyvens, R. (2002). *Tourism for development: Empowering communities*. London: Prentice Hall.

- Sharpley, R. (2009). *Tourism development and the environment: Beyond sustainability*. London: Earthscan.
- Silrak, Y. (2014). *Reforming prostitution law in Thailand*. [Doctoral dissertation]. School of Law, Faculty of Business, Economics and Law La Trobe University Research Repository. Retrieved October 12, 2024 from https://opal.latrobe.edu.au/articles/thesis/Reforming_prostitution_law_in_Thailand/21845673
- Somswasdi, V. (2004). Legalization of prostitution in Thailand: A challenge to feminism and societal conscience. In Pajerek, J. (Ed.). *Cornell Law School Berger International Speaker Papers*. Paper 2. Cornell Law School. Retrieved November 24, 2024, from https://scholarship.law.cornell.edu/biss_papers/2
- Statham, P. and Scuzzarello, S. (2023). Transgender kathoey and gay men using tourist-zone scenes as ‘social opportunities’ for nonheteronormative living in Thailand. *Gender, Place and Culture*. 30(2), 183–210. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2021.1997937>
- Thailand Development Research Institute. (2022). *Thailand should legalise prostitution*. Retrieved October 5, 2024, from <https://tdri.or.th/en/2022/07/thailand-should-legalise-prostitution/>

- Truong, T. D. (1990). *Sex, Money and Morality: Prostitution and Tourism in Southeast Asia*. New Jersey: Zed Books.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *Global Report on Trafficking in Persons 2020*. Retrieved November 18, 2024, from <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/glotip-2020.html>
- Waller, R. (2020). Decriminalizing Sex Work in Thailand. Retrieved November 27, 2024, from <https://seasia.yale.edu/news/decriminalizing-sex-work-thailand>
- Weitzer, R. (2024). *Rethinking Sex Tourism: Thailand as a Case Study by Ronald Weitzer*. Retrieved November 22, 2024, from <https://nyupress.org/blog/2024/08/05/rethinking-sex-tourism-thailand-as-a-case-study-by-ronald-weitzer/>
- World Tourism Organization. (2004). *Indicators of sustainable development for tourism destinations: A guidebook*. Madrid: World Tourism Organization.
- World Tourism Organization. (2013). *Sustainable Tourism for Development Guidebook - Enhancing capacities for Sustainable Tourism for development in developing countries*. <https://doi.org/10.18111/9789284415496>